

ובדרכי אבותינו

עלון שבועי שע"י תלמוד תורה 'עטרת חיים' לבני תורה ק"ק תימן יע"א
בנשיאות מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א

רח' הרא"ש 2 אלעד, ישראל. טל: 03-9097022

הגיליון מופץ בכל בתי הכנסת ק"ק תימן בעיר אלעד ועוד..

פניני הלכה

מלאכות האסורות והמותרות ביום טוב

תשובות ממרן הגר"י רצאבי שליט"א
מתוך 'מועדי השם' דף ל'
שאלה: האם מותר ביו"ט למרוח
מרגרינה על תבנית אפיה ע"מ
שלא ידבק המאפה בתבנית?
תשובה: מותר, ואין בו משום
ממרח כיוון שהוא לצורך אוכל
נפש.
שאלה: האם מותר לקלף ירקות
ביו"ט ע"י קולפן?
תשובה: מותר, אף שהוא כלי
המיועד לכך, מ"מ זהו דרך
תשמישו.
שאלה: יו"ט שחל לאחר שבת,
ושכח להבדיל *המשך בעמוד השלישי*

בנתיבי החינוך

הרב אליהו נהרי שליט"א מנהל הת"ת

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם (כמדבר א. ב)

מובא ב'מקום מקדש' למהר"ח סנואני זצ"ל על פס' זה: שאו את ראש כל עדת בני ישראל וגו'. אפשר לרמוז: עדת בני ישראל למשפחתם, ס"ת תלים, שאם ישראל עוסקים בתלים יש להם נשיאות ראש וגדולה ואין יכול שום אויב וצר לשלוט בהם. וכאותו מעשה של אותו זקן שהיה קורא תהילים תמיד, וכל ימיו ניצולה המדינה, ואחר פטירתו היה מה שהיה. ור"ת ג"י יב"ק הוא נוט': יעננו ביום קוראנו, כי כל הקורא תהילים נענה תפילתו. עכ"ל.

והנה קריאת תהילים התקבלה למאוד בכל קהילות ישראל הן גברים והן נשים הן גדולים והן קטנים, הן בימות החול הן בשבתות ומועדים, הן ביחידות והן ברבים, ובלע"ה מסיימים ספרים רבים מידי יום ביומו. אלא שיש תמהים אם כ"כ רבתה אמירת התהילים מדוע רבות האסונות הפוקדים את ישראל וכו' ה"י.

ואפשר שתשובת ענין זה מתבארת מתוך מה שהעלה מהר"י"ץ ב'עץ חיים' ח"ג דף פ"ו ע"א בליל יום כיפור משם הרב חמדת ימים (להרב בנימין הלוי) וז"ל: ומתחילין ספר תהילים. ז"ל חמ"י ז"ל נהגו כל ישראל ללמוד ליל יה"כ כל החמישה ספרים שבתהילים כי סגולתו רבה היא לכפר על הנפש ולבטל כל גזירות רעות ואסמכוה אקרא דכתוב אהללה שם אלוהים בשיר וכו' ותישב לה' משור פר וכו' אך ורק אם יקרא אותו כהוגן וכשורה בלא הפסקה ובטעמיו ונקודותיו ויבין מה שמוציא מפיו עש"ב דף קס"ד ע"א. עכ"ל.

למדנו שקריאת התהילים צריכה להיאמר: א. ללא הפסקה. ב. בטעמיה. ג. בנקודותיה. ד. להבין מה שמוציא מפיו. ורק אז מובטח שתשמע תפילתם ויענו. ובדורנו זה ב"ה התנאי הראשון יש הרבה מקיימים אותו, אך מה נעשה לשאר התנאים?? וגם התנאי הרביעי שיבין את שקורא, לצערנו הרבה קורין בכדי לסיים כצפור המצפצפת פיו יהגה ולבו בל עמו, וגם כאשר מנסה להבין את שאומר, יש פסוקים או תיבות רבות שאינו מבינם כלל, וב"ה לזה יש פתרון שבשנים האחרונות הוציאו תהילים שיש בהם את הפירוש הפשוט של המלות תחת כל תיבה ותיבה. ואפשר שזה גם מדויק בלשון מהר"ח סנואני שכתב 'שאם ישראל 'עוסקים' בתלים, דייקא 'עוסקים' ולא קורין שפירושו מתאמצים כמו בעסק התורה לקרותן בטעמיה ובדקדוקיה ובהבנה].

והנה אבותינו ק"ק תימן היו יודעים את טעמי קריאת התהילים וכנודע בספרי המדקדים שהם מכונים טעמי אמ"ת דהיינו איוב מ'שלי ת'הילים, שטעמיהם שונים מטעמי שאר ספרים. והן אמת שרובם לא קראו את התהילים בטעמיהם בדיוק, אך הוא מפני שלא היה לכל אחד ואחד ספר והיו משננים את התהילים על פה בדרכים וכו' כידוע. אך כבר קיבלנו מהחכמים ומהבקיאים שיש לקרותם בטעמים וע"כ יש ללמדם את התשב"ד ולא יעשו מלאכת ה' רמיה ח"ו, ושבשתא כיון דעל על. ועל ראשי המארגנים אמירת תהילים בצוותא לילדים ובפרט בשבתות ומועדים, מוטל עליהם להשיג אנשים יודעים שילמדו את הילדים כדבעי, וכן מידי פעם ביאורי המלות. וכן ראוי וכדאי שכל אדם בביתו ובחומותיו ילמד מידי פעם את פשט הפסוקים, למען ידעו מה שאומרים. וכבר אמרו רבותינו 'שוב מעט בכוונה מהרבות שלא בכוונה', ורחמנא לבא בעי, ולא הספקים בעי. וה' ב"ה ישמע תפילתנו ויאר פניו אלינו, אבי"ר.

יתגדך משפע בריכה העליונה, האישי היקר במעלה, צנוע ונחבא, החפץ בעילום שמו ובאשקלון מושבו, אשר נתן מהונו להיוזק מסורת אבותינו הנאמנה. יה"ר שיאריך ימים, בגריאות וחיים דשנים ורעננים, ויראה כל צאצאיו הולכים בדרך תמים, כאבותינו אברהם יצחק ויעקב הקדושים, אבי"ר

מחידושי רבותינו

זכר צדיק לברכה ושם רשעים ירקב (משלי י. ז.)
יש להקשות מפני מה אמר בצדיק זכר, וברשע אמר שם. ולכאורה היה לו לומר או בשניהם זכר, או בשניהם שם. כגון זכר צדיק וזכר רשעים, או שם צדיק ושם רשעים. ולמה לו לחלק בניהם:

ותירץ על זה הגר"א בליקוטו שבסוף משנת רע"ב (משנה עם פירוש רבינו עובדיה מברטנורא דפוס וילנא) בסדר זרעים, על פי מה דאיתא בזוהר, שמ"י עם י"ה, שס"ה לא תעשה. זכרי עם ו"ה, רמ"ח מצות עשה. והכלל הוא, אם משבחין הצדיק במעשיו, משבחין שקיים כל המצות עשה. ואם מגנין הרשע, מגנין אותו שעבר על לא תעשה. לכך אמר הכתוב זכר צדיק לברכה, בצדיק כשמברכין ומשבחין אותו, הוא זכ"ר, פירוש במצות עשה הרמוזים בזכר"י עם ו"ה. ולהיפך וש"ם רשעים, כשמגנין הוא בלא תעשה שרמוזים בתיבת שמ"י עם י"ה, שעבר עליהם. לזה אמר זכר צדיק לברכה ושם רשעים ירקב, בזה זכר ובזה שם. ודברי פי חכם חן.

ול"י הצעיר אפשר לומר, שהיה לו לומר ושם רשעים לריקבון, כמו שאמר בצדיק לברכה בלמ"ד. או היה לו לומר בצדיק זכר צדיק יתברך, ואח"כ ושם רשעים ירקב. וגם מהו לשון ירקב, שהיה לו לומר לקללה, היפך מה שאמר בצדיק לברכה. ואף על פי שאמרו ז"ל רקבובית תעלה בשמש, אף על פי כן אין מדרש בלא חידוש:

ונראה שמה שאמר בצדיק זכר ואמר בו לברכה, רוצה להודיע כי שמא גרים. כיון שהוא ראוי לברכה, לכך אמר בו זכר, כי ברכ"ה גימטריא זכ"ר:

ומה שאמר אחר כך ברשעים ירקב, משמע ירקב מעצמו, הוא על דרך מאמרם ז"ל, אין גיהנם לעתיד לבוא, אלא אש יוצאה מגופן של רשעים ושורפתן. לזה אמר ירקב מעצמו, כי האש יוצאה מגופן ושורפתן.

עוד צריך לדעת מה שאמר הכתוב זכר צדיק וגו', בצדיק אמר לשון יחיד צדיק, ולהיפך ברשעים אמר לשון רבים ושם רשעים. ויש לומר, והוא, כי נודע מאמרם ז"ל אוי לרשע ואוי לשכנו. כי הרשע כיון שעושה העבירה, (ו)גורם להביא רעה וחרון אף לעולם. ולא לו לבד, אלא לכל העולם, כלומר לרשעים שכנינו. ולהיפך, כיון שבאה הטובה לצדיק, טוב לכל חבריו ולכל העולם כולו.

ולפי שאמר בצדיק לשון יחיד, לכך אמר בו לברכה, להשלים החיסרון. רצונו לומר כיון שניזכר הצדיק למעלה לטובה, אז גורם לברכה לירד לו ולאחרים. ולהיפך ברשע אמר לשון רבים, רצונו לומר כיון שנירקב הרשע וגרם רע לעצמו, אז רע לאחרים רשעים שכמותו.

עוד צריך לדעת למה בצדיק אמר לשון יחיד, וברשע אמר לשון רבים. ונראה כי הנה אמרו ז"ל והביאו רש"י בפסוק לא מרובכם, כי אתם המעט, שאתם ממעטים עצמכם. כי דרך הצדיקים להמעט עצמם. וכן אמרו, בשבעים נפש, לשון יחיד. כי יעקב היה לו שבעים בני בית, וקורא אותם נפש לשון יחיד וכו'. ועשוי היה לו שש נפשות, וקורא להם נפשות וכו'. נמצא כי הצדיקים ממעטים עצמן, כאילו הם יחידים. והרשעים אפילו היחיד עושה עצמו מרובה.

ומפני זה אמר בצדיק לשון יחיד, זכר צדיק, אף על פי שמורה על הרבים, לפי שהצדיקים ממעטים עצמם. וברשע אמר לשון רבים בפירושו ושם רשעים, שדרכם להגדיל עצמן. וכן כיוצא בזה יתבאר פסוק (משלי י"ב) יודע צדיק נפש בהמתו ורחמי רשעים אכזרי, וכיוצא בזה רבים.

ואל תשיבני מפסוק מארת ה' בבית רשע ונוה צדיקים יברך, ברשע אמר לשון יחיד, ובצדיק אמר צדיקים לשון רבים. גם ברשע אמר שמו לבסוף, והצדיק באמצע. והיה לו לומר בבית רשע מארת ה' ונוה צדיקים יברך, או מארת ה' בבית רשע ויברך נוה צדיקים. מפני מה בקללת הרשע הזכיר הרשע בסוף, והצדיק הזכיר ברכתו אחר שמו.

ויתכן לומר כי הנה אמרו ז"ל, צדיקים תחילתן יסורין וסופן שלוה, והרשעים תחילתן שלוה וסופן יסורין. וזהו שאמר הכתוב מארת ה' בבית רשע, הזכיר שם הרשע לבסוף, כלומר שהוא בא בסוף ימיו, אם עדין עומד ברשעותו, אז תהיה המארה בביתו, כי רשעים סופן יסורין. אבל הצדיקים (ים) אם הגיע בסוף ימיו ועדין עומד בצדקו, אז הקב"ה יברך נהו. על כן אמר יברך לבסוף, כי הצדיקים סופן שלוה.

פתרונות לפרשת 'בחוקות'

אחודה חידה! 'וזכרתי את בריתי יעקב' (ויקרא כו. מב) ויש שפירשוהו שמכיון שה' יזכור הברית לכן ינקם ממי שהפר אותה. הזוכה בהגרלה: מלכיאל שמחי.

אזרח חיה!
דגמת חניית
בני ישראל סביב המשכן
בימים, יום יום
בין הפותרים נכונה יוגרל פרס

מי בתמונה?

בין הפותרים נכונה יוגרל פרס

שמחת חיים בעטרת חיים בכל הזמנים

(ותורת חכם' למהר"ח סנאוני זצ"ל)

לעילוי נשמת סעדיה בן מנצור ז"ל, רפאל בן סעדיה ז"ל,
עודד בן צדוק ז"ל, רדה משה בן סעדיה ז"ל, רדה בת עזוד
ע"ה, תנצב"ה

לז"ש"ק
תומר ישראל בן יעקב
ואודליה בת מנשה

אל תכריתו את שבט משפחות הקהתי וכו' וזאת עשו להם וכו' אהרן ובניו יבואו ושמו אותם איש וכו'. נשא את ראש בני גרשון גם הם וכו' (במדבר ד. יח. כב)

אל תכריתו את שבט משפחות הקהתי וכו' וזאת עשו להם וכו' אהרן ובניו יבואו ושמו אותם איש וכו' וסמך ליה נשא את ראש בני גרשון גם הם וכו'. יש לדרוש זה הכתוב על ענין בני חו"ל המחזיקים ביד תלמידי חכמים ותלמידיהם העולים לעיה"ק ירושלים ת"ו. והוא שידוע ששבט הלוי אין להם חלק בארץ וכולם עניים. והיינו הקהתי שרומז לקהיון שיניים מרוב צער העוני שיש בתוך עניי בני ישראל הרמוזים לשבט לוי ובא לצוות לשאר ישראל אל תכריתו ל' הפסקה כלומר אל תפסיקו חיותם וכו' וזאת עשו להם. אין וזאת אלא תורה עשו להם, להחזיק בידם אותם שתורתם אומנותם שתהיו ג"כ מעשים אותם ע"י החזקתכם אותם והיינו עשו להם ואז וחיו בעוה"ז ולא ימותו ח"ו לעוה"ב והיינו בגשתם את קודש הקדשים שהוא עולם העליון. א"נ בגשתם את קה"ק, היינו שנגשו לעלות לפני לחצר השם שהיא ירושלים ת"ו, הרומזת לקה"ק, הן מצד שבה קדש הקדשים הן מצד מעלה שיש לה על שאר א"י כידוע. ושמה תאמר שבא לומר על כל הנגש לשם אפי' אינו עוסק בתורה, ע"ז בא לומר אהרן ובניו יבואו דוקא לאלו העוסקים בתורה ומקיימים המצות היינו חכמים ותלמידיהם המכונים בשם אהרן ובניו כמ"ש ז"ל ע"פ והכהן הגדול מאחיו גדלו משל אחיו ורמזו עם זה הת"ח שהוא במקום כ"ג שצריך לגדלו משל אחיו, לאלו צריך להחזיק בידם והיינו מ"ש איש איש על עבודתו וכו' כפי שיעור חכמתו וכבודו. וטיפולו, היינו משאן משא עול בני ביתו. ושמה תאמר כי מה תועלת יש לי מזה, לזה סמך נשא את ראש בני גרשון, שזוכים לנשיאת ראש ע"ד במה תתרומם קרנן של ישראל בכי תשא כידוע. והיינו שאמר בני גרשון רומז לשאר ישראל אשר בחו"ל המגורשים מא"י גם הם. כי גם ל' רבוי לרמזו כי גם להם יש חלק באותו לימוד וזכויות ושכר כפול ע"ד גדול המעשה וכו'. ובזה יזכו לקרב קץ הגאולה שגדולה צדקה ותורה שע"י שניהן יחזיר הב"ה עטרה ליושנה וישיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם והיינו לבית אבותם למשפחותם בחיינו אמן.

(ענף חיים' למהר"א נדף זצ"ל)

מהליכות אבותינו

ממנהגי קהילת ביצ'א בתימן בחג השבועות

כתב בשו"ת הרש"ז מדף רכ"ה וז"ל: במקומנו מכינים לקראת חג זה מאכלים משובחים מחיטה משובחת וקוראים לו "עיד אלמעצוב" פירוש חג החיטים מאכל זה עשוי מעשה מרחשת דומה לבלניצ'ס בימינו אלא שהוא עבה יותר. שמים את כל מעשה המרחשת אחד על השני ולשים אותו לאחר בישולו ועושים אותו כמעשה קדרה, אך ריחו וטעמו משיבי נפש.

מנהגינו בליל חג השבועות להתאסף כולנו לבית הכנסת אחרי ארוחת ערב ואפילו ילדים קטנים משתוקקים לערב זה ומשתדלים להיות ערים כל הלילה ולומדים יחד עם הוריהם.

לא היה איש מאנשי העיר אשר לא הדיר שינה מעיניו בערב זה לפנות בוקר הולכים למקוה וטובלים וחוזרים לתפילה כנהוג תפילת חג השבועות מסתיימת תמיד בשעות המוקדמות של הבוקר וכל הילדים הקטנים אשר נדדה שנתם ועסקו בלימוד כל הלילה היו מקנטרים את חבריהם אשר לא השתתפו בלימוד ומדגישים בשמחה אני לא ישנתי כל הלילה לאחר התפילה קורין את האזהרות בקול נעים.

ביום ראשון קורין מצוות עשה עד סופן וביום שני קורין מצוות לא תעשה וכשמגיע החזן אל הפסוקים האלו ועל הר הגליל נהלך בחליל כל הציבור אומר עם הש"ץ בגעגועים רבים ובתקוה שנוכה לזה, ואנו ב"ה היינו בין הראשונים אשר התישבו בגליל בכפר יערה הסמוך לקיבוץ אילון את דרכיו וכבישיו סללנו כמו ידינו ואת יערותיו שתלנו בעצמנו ועל הריו הלכנו ברגלנו ה' יזכנו לגאולה שלמה אמן. עכ"ל.

פניני הלכה

המשך מהעמוד הראשון

בתפילה (ותודיענו) וכן שכח להבדיל בקידוש של יו"ט, ואכל, האם צריך לחזור ולהתפלל שוב ערבית כדין השוכח במוצ"ש, או לא?

תשובה: מסתבר לפום ריהטא כמ"ש באור לציון ח"א סימן ל"ז, שאינו צריך לחזור ולהתפלל ערבית, ואינו דומה לשוכח במוצ"ש רגיל, משום ד"אתה חוננתנו" תיקנו אנשי כנסת הגדולה, ואילו "ותודיענו" מביאה הגמ' בברכות לג: בשם מטין אתמר.

שאלה: שמענו שהרב מתיר לעשן נרגילה ביו"ט, בשונה מסיגריות שמחמת שמזיקות לגוף אינם נחשבות כדבר השווה לכל נפש?

תשובה: זה נכון בנרגילה המקורית, אבל כיום שמוסיפים בד"כ טעמים שונים, התברר שזה מסוכן מאוד לבריאות, וא"כ אינו נחשב כדבר השווה לכל נפש, ואסור.

שאלה: האם אפשר לומר אזהרות לפני תפילת שחרית?

תשובה: נראה לי שלא נכון לעשות כן, כי הם כנגד מתן תורה, ולכן מקומם הוא אחרי קריאת התורה וההפטרה, שקורים בהם עשרת הדברות, מעשה מרכבה דיחזקאל. וכמו שנהגו אבותינו במשך כל הדורות.

לעילוי נשמת חיים בן יחיא נהרי ז"ל, אוריאל אהרן בן אליהו פרץ ז"ל,
דוד בן סעיד בשארי ז"ל, יוסף בן יחיא נהרי ז"ל, ר' אברהם בן יצחק דאוד טביב זצ"ל,
יפה בת יחיא נהרי ע"ה, תנצב"ה

חכמי תימן

הרב שמואל ערוסי זצ"ל
היה רב הקהילה בשיבאם יחד
עם מארי יוסף שעתאל לפני
כמאה ושישים שנה.
תנצב"ה.

לרפואת ולזוג הגון הרה"ג
יחיאל בן יוסף גרפי
בשכחע"י

התודה...

ו הברכה...

לתלמיד היקר והנעלה, אשר
מקדיש מענותתיו שלאט בזמן
הלימודים, לסייע בכל מאי דחננו
ה' ב"ה לייעל את מתנם
הלימודים,
ה"ה מתניח נהרי נ"י
יה"ר שיגדל בתורה ובעשנים
טובים ותהיה יראת ה' נסוכה לו
על הפנים, ויזכה לכל מדה טובה,
ולתורה שרויה, ואהבת ה' בלבו
תהא נסוכה, ויהיה מגדולי הדור
הבא, ויזכה לטוב חיי העוה"ב

הערות, הארות ותשובות לחידות
ניתן לשלוח לפקס: 03-9130009
או במייל:
e0504150896@gmail.com

תפארת בנים

אומרים פיוטים
ושרים ושמים
לכבוד הרשב"י
ושכרה בצדה
הפתעות ארטיקים
ופרסים

לרפואת סעדיה עדי בן
שלום צובירי בשכחע"י

בדרכיהם אתהלך...

אם אשמרה שבת (ח"ב)

אליה לא ידע מכל מה שאירע, כי הם היו בבית משבחים להשי"ת ושמים בשמחת השבת.
ביום ראשון, ציון אחיו של אליה הלך למחסן ולא הבחין בכלום. כשרצה אליה לסגור את
החנות וללכת להתפלל מנחה בביכנ"ס, הבחין שהמחסן ריק. התפלא מה זה ומה קרה, והלך
לשופט להתלונן.
השופט הזמין את האחראי על השמירה בשוק, והכריח אותו שיבוא לבדוק ולחקור. אליה
צעק לפני השופט, שהוא לא מכיר אף אחד חוץ מהערבי האחראי על השמירה.
הערבי ראה שאני צועק עוד בלי הבנה מהבהלה, כמו שעל איוב נאמר איוב בלא דעת ידבר.
דפק בכף ידו על החזה שלו, כך נהוג בתימן, (מין הבטחה), אל תדאג הכל על אחריותי.
אליה לא ידע שהוא כבר מטפל על זה מיום שבת, ממתי שנודע לו על ידי הסבלים. ובאותו
לילה הלכו שלוחים להביא הקפה ולהחזיר הגולה שגזל, ואליה חזר סר וזעף ויגע אל ביתו.
בעלות השחר באו השומרים להעיר את אליה, לומר לו לבוא לראות אם זה הקפה שלו.
בשעה שמונה בבוקר קיבל אליה את הסחורה לפני השופט, ומה שחסר לי שלם הגנב בכסף
מלא.
אליה ויתר לגנב ממשפט חוקי, שיחתכו את היד שלו, כי לפי דתם חותכים את היד של
הגנב. כמובן הגנב היה ממשפחה עשירה ומיוחסת, והדת שלהם במחוז שבא משם היה דומה
לדת שואפע. אנשי המחוז הזה כבדו את אליה על זאת שלא פגע בכבודם, שיחתכו לבן
עדתם היד על פי החוק.

לזש"ק

יובל בן דוד

ורות בת זכריה

לזש"ק

שלום בן יעקב ומירב

טליה בת מנשה